

GOSPODARSKI LIST

LIST IZHAJA VSAK MESEC ENKRAT

NAROČNINA:

Za celo leto 12 lir

Za pol leta 6 „

Posamezna številka 1 lito.

LETO I.

ŠT. 8.

AVGUST 1922

UPRAVNIŠTVO IN UREDNIŠTVO

V GORICI

CORSO GIUSEPPE VERDI ŠT. 32

**

Rokopisi se ne vračajo.

Tiskovine v zalogi Zadružne zveze:

Blagajniški dnevniki, 100 listov, po L. 40.—

Blagajniški razdelniki, novi vzorec:

1) Prejemki 200 listov » 70.—

2) Izdatki 200 listov » 70.—

Blagajniški razdelniki zadrug » 50.—

» » » (posamez-
ne pole) » —50

Hranilne knjige — posamezne pole . . . » —70

Posojilne knjige, 200 listov po » 90.—

Imeniki zadrugnikov » 20.—

Knjige deležev » 35.—

Salda konti » 40.—

Nakupno-prodajne knjige » 40.—

Blag. skontri » 40.—

Prejemne knjige mleka » 30.—

Štruce » 40.—

Knjige tekočih računov » 15.—

Knjige pristopnic, 400 listov L. 30.—

» » 200 » » 20.—

» » 100 » » 15.—

Hranilne knjižice, 1 izvod po » 2.—

Zadružne » 1 » » » » 2.—

Izpiski hranilnih vlog 1 izvod po . . . » —20

Izpiski hranilnih vlog 1 izvod po . . . » —40

Zadolžnice, a) proti poroštvu » —50

b) proti vključbi » —50

Računski zaključki: a) za denarne zadr. » —30

b) za blagone » » —30

Potrdila za vzdignjene hranilne vl. . . » —08

Opomini, izvod po » —10

Obrestne tablice, vseh vrst, izvod po . . » —60.

Izkazi za neposredne pristojbine . . . » —30

Vsebina št. 8.

J. U. O preureditvi kmetijskega pouka na Gorškem. — Obrtno in nadaljevalno šolstvo na Gorškem. — »Gospodarska enketa«: A. Refec: Živnorenjske zadruge. — I. Rustja: Tobak. — I. Grašič: Kučni obrt v Istri. — »Kmetijski vestnik«: I. Rustja: Pomanjkanje krme. — I. Rustja: Koruzni smetljaj. — Razpis nagrad. — Ponatis iz »Domo vine«: Vipavska vina. — »Jugoslovanski posojilničar in zadrugar«, poročja Alojzij Bajec. — A. Bajec: »Knjigovodski tečaj«. — »Zadružni glasnik«: Dr. E. Besednjak: Izmenjava zadružnega denarja. — Zadružno gibanje v Italiji. — Fr. Švara: 25 letnica Hran. in pos. v Sempetru. — A. Jerkič: Važnost čebelarstva za ljudsko blagostanje.

Izdaja »Zadružna zveza« v Gorici.

Tisk. »Narodne tiskarne« v Gorici.

Urednik Polde Kemperle.

Hotel in restavracija

„Pri Zlatem Jelenu“

v GORICI nasproti „Škofiji“

se priporoča za obilen obisk.

Potrežba vedno točna.

Dobe se mrzle in gorke jedi, ter domača vipavska briska in kraška vina.

Vedno zveže pivo!

Snažne sobe vedno na razpolago.

A. Vida.

Kmečka banka

registrovana zadruga z omejeno zavezo
v Gorici, Piazza De Amicis (prej Kornj) št. 12,
posluje vsak dan razun nedelj in práznikov.
Sprejema hranilne vloge ter jih obrestuje 5⁰/₀.
Dovoljuje posojila na vknjižbo in poroštvo
pod ugodnimi pogoji.

Konsorcij stavbnih zadrug v Gorici

priporoča vojnim oškodovancem, naj izročajo
obnovitvena dela le Stavbnim Zadrugam, ki
so včlanjene v Goriški zvezi in v na-
šem konsorciju. :: :: :: :: :: :: :: ::

KMETIJSKA ZADRUGA

prej
Kmetijska in vrtnarska gospodarska zadruga
reg. zad. z om. por.

V TRSTU, ULICA RAFFINERIA št. 7

Telefon : 36 - 75

Podružnice : Avber, Boljunc, Brānica, Brseč, Črnika, Dolina, Dutovlje, Gropada-Padriče, Kaziše, Klanec-Ocizla, Koper, Loka, Lovran, Materija, Moščenice, Opčine, Osp, Plavje, Poljanec-Vepriac, Prestranek, Sv. Peter, Salež, Skofije, Stanjel, Štjak, Šempolaj, Vrabče, Lenjer, Sv. Mar. Magd. sp. Sv. Anton, Dekani.

Uradni prostori, glavno skladišče, semenski odsek in mlekaria v ulici Raffineria št. 7. Skladišče v ulici Raffineria št. 8. Zadruga gostilna in zaloga vina v ulici Raffineria št. 3.

Razprodaja svojim članom raznovrstne kmetijske potrebšćine, kakor stroje orodje, umetna gnojila, žveplo, modro galico, seno itd. Otvorja konsumna razprodajališća. Ima poseben semenski oddelek z zajamčenimi prvovrstnimi semeni, trtnimi in sadnimi sadikami. Cene so konkurenćne. Vnovćuje pridelke svojih članov. Posreduje pri nabavi in prodaji med zadrugami na deželi. Zadruga je v trgovskih stikih s prvimi viri kmetijskih potrebšćin v kraljevini in inozemstvu.

K zadrugi morejo pristopiti kmetovalci in zadruga. Vstopnina za posameznika 1 L., delež 20 L.
Jamstvo osemkratno.

Kmetje ne izkorišćajte in ne pustite se izkorišćati !

GOSPODARSKI LIST

• LIST IZHAJA VSAK MESEC ENKRAT •

* *
NAROČNINA:

Za celo leto 12 lir

Za pol leta 6 „

• Posamezna številka 1 lito. •

LETO I.

ŠT. 8.

AVGUST 1922

UPRAVNIŠTVO IN UREDNIŠTVO

• V GORICI •

CORSO GIUSEPPE VERDI ŠT. 32

* *

• • Rokopisi se ne vračajo. • •

O preureditvi kmetijskega pouka na Goriškem.

Pred vojno smo imeli na Goriškem deželno kmetijsko šolo v Gorici. Iz te je izšlo letno le pičlo število učencev. Od teh jih je navadno le malo ostalo na domu; večinoma so spremenili svoj poklic ali pa so postali oskrbniki manjših veleposestev. Očividno je torej, da šola vsled tega ni dosegla svojega pravega namena. Prav malo koristi so imeli od nje oni mali posestniki, kateri niso mogli pošiljati svojih sinov v kmetijsko šolo v Gorico, ker so jih potrebovali doma že za delo. Zato je bila preureditev kmetijskega pouka v naši deželi zelo nujno potrebna. Ta preureditev se je izvršila v modernem duhu, ker postane kmetijski pouk z njo splošen in dostopen širšemu ljudstvu. Prej se je učila na kmetijski šoli komaj tridesetorica mladeničev, zdaj se pa že v obsežnejših nadaljevalnih kmetijskih šolah po deželi podučuje več sto učencev. Ko se bodo pa te šole s časom pomnožile, jih bo obiskovalo lahko nekaj tisočev. Res je, da si učenci teh šol ne bodo mogli pridobiti toliko znanja, kakor oni prejšnje kmetijske šole, toda boljše in pravičnejše je deliti množici in vsakemu nekaj, kakor nuditi poedincem vse. V toliko je torej preureditev kmetijskega pouka socialna, razmeram in zahtevam časa primerna. Tudi je v načrtu preureditve preskrbljeno za izpopolnitev kmetijskega pouka in sicer s prirejanjem praktičnih tečajev po deželi, katere bodo vodili strokovnjaki dež. kmetijskega urada. Takih tečajev se je letos že več vršilo.

Ta preureditev kmetijskega pouka bi ostala brezuspešna, če ne bi imeli sposobnih učiteljev za te šole. Vsled tega je deželni odbor goriški letos otvoril v Gorici kmetijski tečaj za take učitelje, ki žele poučevati v nadaljevalnih kmetijskih šolah. Pozivu deželnega odbora se je odzvalo 54 slovenskih in 30 italijanskih učiteljev. Tečaj se je otvoril 1. avgusta s pozdravnim govorom deželnega predsednika Dr. Pettarina in odbornika g. dr. E. Besednjaka. Redni pouk je pričel nato že drugi dan. Ker je velike važnosti, da bodo učitelji temeljito in dobro poučeni v vseh strokah kmetijstva, je učiteljski tečaj razdeljen na dva dela. V prvem delu, ki se vrši ob letošnjih počitnicah se poučuje poljedelstvo in živinoreja. V drugem delu, to je v prihodnjih šolskih počitnicah se bo poučevalo vinogradništvo, sadjarstvo, kletarstvo, mlekarstvo in druge kmetijske stroke.

Približno enak je tudi učni načrt za nadaljevalne šole, ki imajo tudi dva zimska tečaja.

Od te preureditve kmetijskega pouka se upravičeno pričakuje, da bo velike splošne koristi za kmečko ljudstvo, ker bodo učitelji gotovo znali na učiteljskem tečaju pridobljeno znanje vcepiti mladini in jih obuditi veselje do svojega stanu in rodne grude. S tem ne ostanejo učitelji samo apostoli ljudske izobrazbe, ampak jim je podeljena tudi važna naloga strokovnega učitelja kmečkega naraščaja.

J. U.

Obrtno-nadaljevalno šolstvo na Goriškem,

V naših listih smo že večkrat čitali poročila o posameznih obrtno-nadaljevalnih šolah v goriški okolici. Kolikor smo mi poučeni, vemo, da obstojajo take šole v Ajdovščini, Bovcu, Gabrovici, Kanalu, Komnu, Mirnu, Nabrežini, Postojni, Renčah, Sežani, Solkanu in Tolminu. Čipkarske šole za naša dekleta

pa so v Cerknem, Čepovanu, Dol. Otlici, Idriji in Vetrkem Dolu. — Ali bi se ne dalo pomnožiti teh obrtnih šol, ki bi dvignile malo obrt in rokodelstvo na našem ozemlju? Furlanski del dežele jih ima mnogo več (z Gorico vred nad 30), da si smo mi v večini.

Naše prebivalstvo je več ali manj obrtno —

vsaj v večjih krajih in prav bi bilo, da bi se osnovala obrtno-nadaljevalne šole pri vsaki tro- in večrazredni ljudski šoli na deželi, ki bi oborožile naše male obrtnike in rokodelce s potrebnim strokovnim znanjem. V kmetijskih krajih se ustanovljajo vsled delovanja deželne odbora kmetijske nadaljevalne šole, ki tudi dosegajo svoj namen. Z obrtno-nadaljevalno šolo naj se združijo tudi gospodinjski tečaji za ljud. šoli odrasla dekleta od 14.—18. leta, kakor se je to v zadnjih dveh letih lepo udeležilo v Solkanu. Vse take šole naj so obligatorične za ljudski šoli odrasla mladina od 14. do 18. leta, a za starejše ukaželjne pomočnike neobligatorične. Saj so nam znani slučaji, da so že nad 25-letni mladeniči z največjim redom in najlepšim vspehom obiskovali posamezne obrtne šole in dosegli prav lepe napredke.

Urad za pospeševanje male obrti, deželni odbor, trgovsko-obrtna zbornica in okrajni šolski sveti naj pospešujejo z vso vnemo v celi deželi strokovna javna predavanja vseh obrtnih, rokodelskih in kmetijskih panog, narodnega gospodarstva, slovenske in italijanske književnosti in sploh znanosti, da se dvigne prosveta našega ljudstva.

Koliko več bi znali naši obrtniki in rokodelci, ako bi se pomnožilo obrtno šolstvo, kjer bi se poučevalo po faktičnih potrebah: Obrtno računstvo, spisje, kalkulacija, knjigovodstvo, strokovno, geometrijsko in projekcijsko risanje, gradivoznanstvo, stavbarstvo, lesno in kovinsko tehnologijo, tvarinomanstvo za oblačilne obrti, državoznanstvo, zdravilstvo s praktičnimi vajami itd. Tudi nekoliko italijanskega jezika bi se ne branili radi faktičnih potreb.

Res nujno potrebno je, da se pomnoži obrtno šolstvo in to n. pr. v Vrtojbi, Št. Andrežu, Črničah (tu naj bi se združile šole Črniče — Batuje — Selo in Gojače v najmanj šestrazrednici), Sv. Križu z Dobravljami, Šempas in okolica, Podgora, Kojsko, Dornberg s Prvačino, Kobarid (bolj trgovskega značaja), Sv. Lucija, Cerklno, Divača z okolico itd. Kamor se ozreš, povsod je še polne roke dela.

Ves pouk se da lepo organizovati, kar bi naše ljudskošolsko učiteljstvo tudi razumevalo, ako se mu napravi nekoliko tečajev, kakor se to godi letos za kmetijski pouk na bivši deželni kmetijski šoli. Trgovska in obrtna zbornica s sodelovanjem urada za pospeševanje male obrti bi to lahko uredila. Saj imajo vsi ti faktorji toliko dobre volje, kolikor deželni odbor? Uspehi so lepi, kar nam dokazujejo dosežanje obrtne šole in le vsi na delo v tem smislu! Naš ukaželjni narod jim bo gotovo hvaležen. Tudi strokovni pomočniški in mojsterski tečaji bi bili na mestu, kakor se je pričelo s tem delom tik pred svetovno vojsko. Pogrešali bi največ le strokovnih učiteljev za risanje, a z marljivim iskanjem bi se jih gotovo dobilo že pri spretnejših in inteligentnejših moj-

strij, a dali bi se tudi vzgojiti na primernih tečajih, kalkoršni so nekdanj bili v Trstu in Ljubljani itd.

Le na delo! Ko bodo naši razdrti domovi vzpostavljeni, bodo morali naši zidarji in sploh velika večina rokodelcev s trehuhom za kruhom v tuje kraje — v inozemstvo. Ako pa ne bodo imeli nekoliko več strokovne izobrazbe, bodo njih zaslužki le pičli in ne bodo mogli tekrovati z rokodelci in obrtniki v inozemstvu.

Obrtno-nadaljevalne šole imajo največ osem-mesečno učno dobo ter ustvarjajo res vzglednejše in pridnejše mojstre, kar nam dokazujejo Renče za svoje zidarje, Miren in Solkan za svoje tradicionalne lokalne obrti čevljarske oziroma mizarске stroke itd. Ti rokodelci so podjetnejši in inteligentnejši, odvarjajo svoje delavnice in prodajalnice širom domovine, iščejo kruha in zaslužka povsod, ter osrečujejo z lepšim dobičkom sebe in svoje.

Obrtno računstvo, kalkulacija in knjigovodstvo vsposobijo rokodelca, da pravilno presoja razne cene tujih tvrdk in primerja svoje domače izdelke s tujim tržnim blagom, da izkorišča vse trgovske možnosti v svoj napredek.

Strokovno risanje načrtov, osnutkov, krojnih vzorcev itd. ga seznani z vsakim izdelkom njegove stroke in ga dovede po intenzivnem opazovanju do popolne strokovnosti, da more tekom par let izvrševati najpopolnejše zgradbe, moderno polišstvo in zna izgotavljati oblačilne izdelke za najbolj razvjenega gospoda. To je vendar napredek, katerega zapaziš danes že pri našem pridnem renškem zidarju, solkanskemu mizarju, v mirenški »Čevljarski zadruzi« itd.

Ako pa danes razmišljamo razliko med posameznimi pripadniki stavbenih ali pa oblačilnih obrtnikov, najdemo takoj na prvi pogled one, ki so obiskovali obrtno šolo in strokovne tečaje z dobrim vspehom in one, ki mislijo, da vse znajo, ako delajo tako kakor njih prvi meuki mojster pred pol stoletjem.

Strokovna izobrazba je danes silna moč v trgovskem in obrtnem svetu, katere se sploh ne sme več podcenjevati.

Vsled tega priporočamo vsem našim inteligentnejšim obrtnikom, rokodelcem in trgovcem ter tudi zadrugam, naj delajo z vso silo na popolnejši razvoj obrtnega šolstva in naj svoj naraščaj temeljito vzgajajo po tu začrtanih principih, ker kruh služiti bode od dneva do dneva bolj težko in bolj bridko. Vsled tega pa le nad strokovno izobrazbo, kjer so konkurenčni boji v obrti, rokodelstvu in industriji vsak dan meznosnejši. Le poglobitev v strokovni izobrazbi daje bodočnost našemu malemu obrtniku in rokodelcu. Ta poglobitev nam pa tudi silno podpre naše združništvo, na katerem bo prej ali slej osnovano vse naše narodno gospodarstvo. Gibajmo se!

Gospodarska anketa.

Ker še vedno dobivamo prispevke k »Gospodarski enketi« in ker par obljubljenih še nismo

prejeli, jo še ne moremo zaključiti. Zaključili jo bomo pa vsekakor z letošnjim letnikom.

Uredništvo.

ŽIVINOREJA.

Anton Rejec, Šebrelje:

ŽIVINOREJSKE ZADRUGE.

(Konec.)

Tretji izmed glavnih namenov »Živinorejskih zadrug« naj bi bilo vodstvo rodovnika. V pravilih naj bi se ta namen navedel sledeče:

»Vpelje naj se rodovnik, v katerega se vpisuje vsa za plemo sposobna živina članov na naslednji način:

1. Ime in stanovanje posestnika.
2. Datum rojstva živali.
3. Opis, barva in druga znamenja živali.
4. Lastnosti njenih prednikov.
5. Porabnost živali, to je donos mleka, trpežnost za delo, odebelenje za meso in trdnost zdravlja.
6. Kdaj in koliko časa je bila na planinskih pašnikih.
7. Čas prodaje izven okoliša zadruge.
8. Teža živali ob prodaji, in svota, ki se je za njo prejela.

Rodovnik je temeljna knjiga za izboljšanje živine zadrugnikov, radi tega se za mleko slabe in za rejo nesposobne živali ne vpišejo vanj.

Pri zadrugi se izvolijo trije člani, dobri in sposobni živinorejci, kateri določujejo, katere živali se vpišejo v »rodovnik«.

Dosedanji ustanovitelji »Živinorejskih zadrug« so največjo važnost polagali ravno na vodstvo rodovnika pri zadrugah, posestniki se jih pa ravno radi tega, ker se rodovnik stavi med njihove najvažnejše posle, niso oprijemali. Kateri so imeli prav? Jaz bi se postavil na stran posestnikov, ker mi ne koristi gledati samo na lepoto in dobroto živine, ako sem pri prodaji popolnoma navezan na milost prekupcev.

Vsekakor je rodovnik za izboljšanje živinoreje velikega pomena, kar se bo pokazalo pri vsaki zadruzi čez nekaj let.

Vsaka žival, ki se določi za rejo in jo izvoljeni člani potrdijo, se vpiše v rodovnik. Vpiše se čas rojstva, pozneje pri junicah, kdaj je postala breja, kdaj je telila, koliko mleka je imela po odstavitvi teleta, kdaj se je zopet vodila k biku, koliko časa je

dajala mleko, koliko mleka je imela od enega do drugega teleta, (kar se določi, da se zmeri mleko eden dan v vsakem mesecu,) kdaj je drugič telila i. t. d. Pri bikih je vpisovati čas rojstva, ali je od dobre krave, kdaj se ga je začelo spuščati, ali so lepa in močna teleta od teh skokov in ali je pohleven. Kadar ni več primeren za skok naj se vpiše, kdaj se ga je rezalo, ali je trpežen za delo, ali se brez izrednega truda in stroškov odebeli za mesnico, koliko je tehtal ob prodaji in koliko se je zanj prejelo.

Vpiše naj se tudi pri vsaki živali kdaj je bila na planinskem pašniku, koliko časa in ali je podvržena kaki bolezni.

Da se rodovnik vodi v tem smislu, je obvezan vsak član vsake tri mesece podati vodstvu zadruge vse potrebne podatke o vpisani živini; naznaniti mora katere krave so v tem času telile in koliko mleka so imele posamezne krave v teh mesecih; naznaniti, ako je določil kako tele za rejo, da se pregleda in vpiše na novo v rodovnik, ter ako je kako žival dokupil. Prodaja se pa itak zabeleži vselej takoj, ko se žival potom zadruge proda. S to naznanitvijo člani niso skoraj nič prizadeti, ker to lahko opravijo ob nedeljah, voditelj zadruge pa bi imel vsake tri mesece nekoliko več dela.

Poglejmo na koristi rodovnika čez nekaj let. Kupci pridejo kupovat živali za rejo, v rodovniku vidijo vpisano za vsako žival koliko je stara, koliko ima mleka, ali je od dobrih prednikov, ali je zdrava, sploh imajo celo sliko živali, ni se jim bati da bodo osleparjeni, radi tega bodo živino drago plačali, ker so gotovi, kaj kupijo. Ako bi imele zadruge vpeljane rodovnike, gotovo ne bi šel nobeden kupec po živino za rejo na sejme, ampak k zadrugam.

Glavne naloge »Živinorejskih zadrug« naj bi bile:

1. Organizacija kupčije z živino in njenimi produkti, ker le na ta način pridemo do izboljšanja. ako zagotovimo živinorejcem dohodke s tem, da lahko proda, kadar je najbolj primerno za njegovo gospodarstvo.

2. Organizacija skupne paše na planinah, da se olajša posestnikom delo, pride do cenejšega vzdrževanja živine in se ista ohrani bolj zdrava.

3. Vodstvo rodovnika, s katerim se spodbujajo živinorejci, da pridejo do vzornega plemena in se povzdigne kupčija z živino za rejo.

Podrobna navodila o vodstvu zadrug in drugih predmetih, ki bi k njim spadali, se določijo v pravilih.

Zadružni zvezi v Gorici in Deželnemu kmetijskemu uradu naj bi bila neodložljiva skrb, da takoj

pričneta z ustanovitvenjem »živinorejskih zadrug« in »vnovčevalnice za živino«.

S tem končam to razpravo in želim v korist stvari, da bi se oglasili tudi drugi, ki jih zanima zadeva, ter podali svoje misli v Gospodarskem listu. Čim več glasov se sliši, tem lažje se bodo sestavila odgovarjajoča pravila.

POLJEDELSTVO.

Tobak.

Baje so že naši pradedje, stari Slovani zvečili neko rastlino, ki naj bi bila glasom domnev nekaterih starinoslovcev pravi naš tobak, glasom drugih pa le tobaku podobna, gotovo pa je, da so stari indijski svečeniki že davno pred Kristusom sežigali neko rastlino, katere dim jih je omamljal in baje so dobili na ta način sposobnost prorokovanja. Tudi od drugih strani starega sveta imamo vesti, da so tam že od davna poznali rastline, katerih dim omami človeka, ne vemo pa, ali se te rastline krijejo z našim tobakom ali ne, ker ima tobak svoj izvor po najnovejših raziskovanjih iz Amerike, od koder smo dobili tudi krompir in koruzo, in so ga prinesli v Evropo Španci in Portugizi.

Od kod izvira tobak, za nas ni važno, pač pa je gotovo, da ljubi tobak velik del moških in da so ga vzljubile v zadnjem času tudi mnoge ženske, in da ga Turkinje kadijo kot Turkinje.

Gojenje tobaka je za nekatere pokrajine velike važnosti, predvsem za kmetijski stan onih pokrajin, kjer tvori ponekod glavni vir dohodkov. Tu moremo omeniti predvsem bolgarsko, grško in jugoslovansko Macedonijo, dele Bosne in Hercegovine, dele južne Rusije itd. Več ali manj se goji skoraj v vsaki državi in tudi v naši ožji domovini izgleda, da bo prišel do veljave, posebno v Istri, kjer se vodi precejšnja agitacija za gojenje istega in to od poluradne in tudi od uradne strani.

Pri nas se je začela širiti agitacija za gojenje tobaka vsled tega, ker je naša pokrajina priključena Italiji, državi, ki ima mnogo vina in ga proizvaja z manjšimi stroški kot se proizvaja v Julijski Krajini. Malo vlogo je igralo tudi dejstvo, da je italijanski tobak za naš okus zelo slab in celo slabši kot je bil v bivši Avstriji malovredni vojni tobačni nadomestek, dočim so Italijani iz starih pokrajin kraljestva globoko prepričani, da ni na celem svetu boljših cigaret kot so Macedonia in Giubeck.

Tobak se more gojiti v vseh onih krajih, kjer uspeva trta in celo še več, povsod tam, kjer vsaj štiri mesece ne zmrzava. Seveda je precejšnja razlika kakovosti med onim, ki raste v pripravnih

legah in onim ki še za silo uspeva. Pri nas je podnebje za gojenje sicer zelo ugodno, ni pa tako ugoden prirodni sestav zemlje. V Julijski Krajini je zemlja v splošnem zelo uboga na kaliju, ki je predpogoj primerne količine in dobre kakovosti listov. Ako ne vsebuje tobak dovolj kalija — okoli 6% pepela —, tedaj slabo tli in se mnogo nižje ceni. Tobakogojci bi morali v naših pokrajinah uporabljati mnogo kalijevih gnojil. Tobak zahteva tudi gotov red kolobarenja, to je da sme rasti šele čez gotovo število let na isti zemlji in da so gotove rastline najbolj pripravne kot predsadež. Glede enega in drugega bi se moglo odpomoči s primernim poukom, težje pa je rešiti vprašanje vode, katere tobak sicer preveč ne potrebuje a vendar se je opazilo pri dosedanjih poizkusih v Istri — kjer so različni tobakogojci ustanovili tudi že eno skladiščno zadrugo za sušenje in vpakiranje, da je dohodek od tobaka ravno vsled suše zelo pičel.

Za gojenje tobaka je potrebna precejšnja inteligenca gojiteljev. Gotovo je pri nas ljudstvo inteligentnejše in bolj šolano kot je recimo v Macedoniji, a pomisliti moramo na to, da je tam gojenje tobaka že prešlo v meso in kri in zato tam tobak pravilno goje. Drugače je tam, kjer se mora vsemu šele priučiti in niso v krvi vse različne umetnosti, ki jih tobakogojstvo, posebno pravilno konzerviranje zahteva in je nevarnost, da bi ponesrečen poizkus onemogočil za vedno gojitev in morebitni važni dohodek. Letos (1922) se je opazilo v Istri, kjer se je posadilo že precejšnje površine, da je bil tobak prepozno posejan na gredice in vsled tega tudi prepozno presajen na njive.

Zelo važno vprašanje je tudi vprašanje monopolnih določb. Te določbe so take, da bi se zdele našim ljudem, ki niso vajeni tobakogojstva, za prvi hip gotovo smešne, — štetje rastlin ter naknadno štetje listov — kakor bi se zdele nekatere druge določbe samo nadležne. Za vsakega kmeta in vsakega proizvajalca je velevažno tudi vprašanje oddajne cene, ki je bila letos določena v Istri na 300 L za q suhih listov.

Nimam namena povzročiti, da se pri nas opusti

gojitev tobaka kakor tudi noćem delati propagande zanj, hotel sem v predstojećem le opozoriti na par stvari in sicer popolnoma nepristransko. Ali naj se goji tobak ali ne, ta odlučitev bi morala pasti kmalu ali vsaj bi bilo želeti, da se celotno vprašanje kmalu praktično vzame v roke in se osvetli od vseh strani. Potrebni poizkusi se pa ne bi smeli vršiti samo na par mestih — starih poizkuševališćih — temveć povsod tam, kjer se misli da bi bilo tobakogojstvo velikega pomena. Moje mnenje je, da se ne sme

smatrati tobaka za nadomestek trti, temveć koruzi, ker leži većina naših vinogradov na taki zemlji in v taki legi, ki sploh ni za drugo kod za vinograd in se isti goji tudi popolnoma drugaće kot tobak. Po mojem mnenju in vpoštevaćoć današnje in povojne cene sploh, se vinogradništvo izplaća, ne izplaća se pa, oziroma većji prihod bi mogli imeti naši kmetovalci od drugih rastlin, kot ga imajo od koruze. V tem oziru naj se blagovoli primerjati cene krompirju in koruzi.

Ing. Rustja.

DOMAĆA OBR T.

G. župnik Grašić nam je poslao o domaći obrti v Istri sledeća zanimiva razmišljanja:

Kućni obrt.

Odbor za gospodarsku enketu je baš dobro pogodio, kad je uzeo u svoj program i kućni obrt ili domaću industriju. To je nadopunjak razumnomu gospodarstvu.

Naš seljak je većim dijelom srednji posjednik. Može obavljati svoje poslove i još mu katkad preostaje vremena. To vrijeme treba izrabiti, a najbolje se to postizava kućnim obrtom.

Ima pokrajina, gdje se mjesto toga vrši t. z. seljaćka trgovina navlastito sa marvom ili zemaljskim plodovima.

Tim načinom pomnožavaju se u gospodarstvu prihodi, stiće se novac za svakdanje potrebe u obitelji, te se onako usavršava gospodarstvo. Jedino na taj način uzdržali su se medju Slovencima seljaćki domovi u razmjerno dobrom ekonomskom stanju, i narod se je digao na visoki stepen prosvjete.

Kućni obrt je od velike važnosti takodjer u moralnom pogledu. Bave se njime tada, kad bi inaće lijenćarili, i to obićno i mladji članovi obitelji, da time štogod zasluće. Pobuda je to i poticaj, koji navadja mladog ćovjeka na štednju te uzgaja za rana samostalnost u gospodarenju.

Domaća industrija je pako i tijesno spojena sa poljodjelstvom, n. pr. gojenje lana, konoplje; u savezu je sa marvogojstvom n. pr. ovćarstvom. Suknarstvo i tkalaćki zanat su dio ratarstva.

U Istri bijahu u prošlim vremenima obilato zaposleni suknaři i tkalci jer su gojili intenzivnije ovce i više sijali konoplju. Nije se to još posve zanemarilo, mo upotrebljava se u sadašnjosti u manjoj mjeri. To bi trebalo tako obnoviti i usavršiti, da bi odgovaralo modernim zahtjevima. Oblasti bi morale to podupirati. Nasuprot tomu vidimo ćesto, da mjerodavni krugovi prijeće razvoj domaće industrije. Priredjeno tkano sukno n. pr. treba dati u

pranje i stupanje. Nešto se to ćini u Istri u mlinovima u okolici pazinskoj i u buzetskoj dolini. Ućkari n. pr. nemaju mlinova, i zato moraju šiljati sukno za stupanje na Rijećinu. No danes bi tako došli u sukob sa straćama na granici radi plaćanja carine, — jer je Rijeka izvan drćave. Na molbu za dozvolu besplatnog prenosa sukna u mlinove i natrag stigao je nijećan odgovor, jer da to nije predvićjeno niti dopušćeno po opstojćećim carinarskim propisima. Ako je to formalno opravdano, stvarno nije. Siromašan si narod — ne moće pribaviti odijelo od svoje robe, jer se oblasti gube u malenkostima.

Uz spomenute vrsti kućnog obrta udomaćeno je u Istri u Ćićariji, gdje imade šuma, u gljarstvom. Naši su ljudi opskrćbljivali u prošlosti Tirst i ostale pomorske gradove sa ugljevljem od bukve, — a ćine to još i dandanas.

Mnogi su si Istrani stekli ugljarstvom lijepo, imanje. U selu Mune u sjevernoj Istri bijaše u svoje doba veoma razvita industrija sa domaćim ćectom. Ondješnji stanovnici imadjahu još iz vremena avstr. carice Marije Terezije posebnu dozvolu za to, te su se poslućivali tim privilećijem po ćitavoj bivšoj Avstriji. U Munama imaju žene posebnu narodnu nošnju, koja se odlićkuje lijepim bojadisanim vezivom i narodnom ornamentikom.

U više mjesta po Istri (n. pr. Grožnjan, Žminj, Kanfanar, Vodnjan) bavilo se je pućanstvo klesarstvom, naravski više primitivnim načinom, a ne sa modernim strojevima kao n. pr. u Nabrećini. Istra baš obiluje lijepim kamenom, zato se ne bi smjeo to zanemariti. Šteta, da se sada gotovo ništa ne gradi, a zato i klesarstvo ne moće uspjećivati.

Ba ćvarstvo je po Istri rašireno svuda, gdje se narod bavi vinogradarstvom. Izradba kosira, motika jošće se uzdrćaje na Piranštini. Ondje i na Labinštini bilo je pred dvadeset godina rašireno opaćarstvo. Seljaci su naime u slobodno vrijeme strojili koće na posebni način, te izradjivali opanke. Ta vrst obuće bijaše krepka i laka za hodanje po kame-

nitim putevima. U Raklju kraj Pule se bavi pučanstvo lončarstvom te prevaža lonce na sajmišta. — Opekarstvo t. j. pečenje opeka i žljebova za zgrade obavlja se modernim načinom u Cerovlju i Borutu kraj Pazina. Drvodjelstvo je prilično rašireno u Liburniji, gdje se nalaze lijepe bukove šume. Mlinarstvo je rašireno kraj većih vođa u zimi, a i u drugo doba godine, kad potoci po kiši narastu.

Šume se danas izrabljuju nerazumno, često vandalski. Ako se to ne zapriječi, do malo godina ne će biti materijala ni za drvodjelstvo, ni za ugljarstvo. U Liburniji (Beršič, Mošćenice i Lovran) znade se narod okonistiti sabiranjem lišća i zrnja lovorova, salvije, mente i ružmarina. To se prodava svježije i suho. U srednjoj Istri bere se mnogo smrekve za pečenje rakije.

Pletenje mreža za ribarstvo je u rukama naših ribara, koji se bave tim zanatom.

U predratno vrijeme pokušalo se uvesti u pokrajinu košaraštvo za muškarce u Oprtlju, Pazinu, Bermu i Sv. Petru v Šumi. Potrebilo bi bilo to

obnoviti radi izvoza groždja. U tu svrhu bi naravski trebalo gojiti vrbu.

Bivši školski nadzornik Fr. Barbalič je priredio po slovenskom izvorniku knjigu: Gojenje vrbe. No čitava naklada bila je uništena prigodom uništenja tiskare u Pazinu. Pletenje pojedinih sastavina mreža za odjela i pokrivala je promicao »Ured za širenje domaće industrije« u Beču: u Podgradu, na otoku Krku i u Bermu. Sada je i to obustavljeno.

Naš narod u Istri ima za ručni rad velike sposobnosti, koje su žalibože »zakopani talenti«.

Pučka bi škola mogla mnogo pripomoći u tom pogledu, kad bi se u njoj uvedlo ručni rad i za dječake. To je pokušao spomenuti nadzornik Barbalič u Bermu, te je postigao krasne uspjehe. Ručnim se radom budi već kod djece — zanimanje za rukodjelstvo.

Neki vole raditi sa drvom, drugi sa ilovačom. Učenicima, koji bi pokazivali najviše talenta, morali bi dati priliku, da se usavrše na obrtnim školama.

Nadajmo se, da će se kr. vlada uvjeriti o koristi kućnog obrta i pripomoći našem narodu obnovljenjem kućnog obrta do boljeg blagostanja.

Kmetijski vestnik.

POMANJKANJE KRME.

Vsled posledic lanske in letošnje suše bo vlada-lo letos splošno pomanjkanje krme. V Julijski Krajini niso sicer vsi okraji enako trpeli — najbolj sta trpela Istra in Kras — in bo v nekaterih okrajih celo nekaj na prodaj, vendar moremo z mirno vestjo trditi, da bo potrebovala Julijska Krajina uvoza vsaj nekaj tisoč vagonov, ako bo hotela prehraniti vso sedanjo živino do nove košnje.

Lansko leto se je uvozilo v Julijsko Krajino precej krme iz Italije, posebno iz okolice Ravene, ki je prava zakladnica krme. Cene so bile precej visoke, posebno vsled visokih železniških tarifov, letos pa bodo za mnogo višje in to iz sledečih razlogov:

1. Lansko leto ni Italija mnogo trpela vsled suše in je bila košnja sorazmerno obilna, dočim so letos trpele vse italijanske province in one v Južni Italiji izgledajo po poročilih še bolj žalostno kot pri nas. Pridelalo se je mnogo manj krme in so danes cene na mestu v Raveni in drugod višje, kot so bile lani za krmo postavljeno na katerikoli kolodvor Julijske Krajine.

2. Drugi in sicer zelo važni razlog je izvoz krme v Jugoslavijo in na Čehoslovaško. Na prvi pogled se čudno zdi, da Italija izvažja krmo in sicer v take države kot je Jugoslavija in Čehoslovaška, res pa je

le, da je prešlo italijansko mejo za Jugoslavijo in Čehoslovaško precej tisoč vagonov. Ta izvoz je bil mogoč vsled zelo nizkih železniških tarifov, ki so bili dogovorjeni med Italijo in Čehoslovaško in so znašali 5.— L po q iz Forli ali Ravene do Cmunta (Gmünd), dočim znašajo isti iz Ravene in bližnjih krajev do Gorice okoli 7.— L. V Jugoslavijo se je izvozilo največ krme po morju.

Vsled navedenih dveh razlogov in iz teh izvane špekulacije se je dvignila cena krme na mestu v Italiji od 55—80,— L seveda z ozirom na kraj in ali je seno prve košnje (maggengo) ali je otava (agostano), pri čemur je pripomniti, da je seno vedno za vsaj 10 L dražje kot otava, ker vsebuje sorazmerno mnogo več hranilnih snovi.

Umevno je, da ni moglo ministrstvo poljedeljstva mirno gledati nadaljnega izvoza krme in je vsled tega država sredi avgusta prepovedala izvoz. Mogoče je, da bo ta prepoved potisnila cene navzdol, a gotovo ne za mnogo, ker je sploh malo krme na razpolago in povpraševanje po isti nič manjše.

Posledica pomanjkanja krme je navadno nizka cena živini in v tem oziru lahko opazimo, da gredo cene za živo težo dol in to ne samo pri nas, temveč po celi Italiji. Mnogi živinorejci, ki se zavedajo, da ne bodo mogli prehraniti vseh glav, silijo s svojo ži-

vino na trg, ker pa je malo kupcev, ker je ponudba večja kot povpraševanje, gredo cene navzdol.

Bogastvo kmetovalca se ceni pri nas po tem, koliko glav goveje živine redi ali koliko hl vina pridelja. To je staro merilo in tudi dovolj pravilno, seveda ne vedno in povsod. Z odprodajo goveje živine se bo blagostanje kmetovalcev gotovo zmanjšalo, izkupljeni denar ne bo naložen v hranilnice temveč se ga bo največ porabilo doma, in to vsled tega, ker je zelo malo drugih dohodkov. Na ta način se bo počasi kradla revščina v marsikatero kmetoško hišo in to revščino bo težko, težko odpraviti.

Skoro povsod je živinoreja podlaga blagostanju kmetkega stanu. Od iste dobimo mleko, teleta in gnoj. Brez gnoja ni pravega poljedelstva, ker njiva brez gnoja ne rodi. Z ozirom na to in iz mnogo drugih razlogov, moramo storiti vse potrebne korake, da svojo živino kolikor mogoče ohranimo pri isti moči, kot smo jo imeli do sedaj. Prvo, kar moremo storiti v tem oziru, je to, da s krmo štedimo in da pokladamo živini le toliko kolikor potrebuje. V tem oziru se opazja večkrat velikanska potrata. Drugič, si moramo nabaviti čim največ krme in v tem oziru bi bilo pripomniti, da se žalibog zgublja navada zbrati ves plevel po vinogradih in ob redih trt ter ga uporabljati za krmo. To delajo danes žalibog samo še oni, katerim pravimo, da so starokopitni. Iz stališča zatiranja plevela ni sicer priporočati, da se plevel pokrmi, ker pridejo semena potom odpadkov zopet na njivo, a vendar je to mnogo bolje, ker se ga na ta način mnogoveč uniči, kakor da ga pustimo na nivu, da se razcvete, oplodi in otrese.

Ker je navadno največje pomanjkanje krme spomladi, bi bilo nujno potrebno, da bi naši kmetje sejali čimnajveč laške detelje («svinske detelje» v tržaški okolici, inkarnatke) ter tako dobili krmo, ko je najbolj potrebujejo. Svetujemo vsakemu, da prečita članek o laški detelji v št. 7 Gospodarskega lista.

Glede krmilnih rastlin bodo morali naši kmetovalci skrbeti tudi za take rastline, ki prenašajo bolje sušo, kot navadne detelje in trave. V tem oziru bi morali vpoštevati predvsem esparzeto (turško deteljo), katere je na vseh travnikih mnogo in je izborna krma. Seveda mora priti vpoštev predvsem dvokošna vrsta. — V zadnjem času so naši kmetovalci uvideli tudi važnost sejanja koruze na krmo, ki da precej in zelo tečne krme. Vendar bi bilo želeli, da bi se te še več sejalo.

Marsikdo bo letos odprodal eno ali še več živinčet, a prosil ga bi, da stori prej vse mogoče, predno to stori. Ne se pustiti zapeljati od visokih cen sena in prodati živino in seno; res izkupiti se more na ta način marsikatera lira, ki pa bo slabo teknila, in če bo, bo gotovo zgubljena za gospodarstvo.

ing. Rustja.

KORUZNI SMETLJAJ.

Na njivah, kjer raste koruza, se vidi zelo mnogo smetljaja. Na enih rastlinah je napaden moški cvet (zastavice), na drugih klas, na tretjih stebli, na četrtih eno in drugo. So leta, ko uniči smetljaj 5% in več pridelka. Naši kmetovalci se sicer bore proti tej bolezni, a je ne morejo popolnoma zatreti, ker je dovolj ne poznajo.

Smetljaj se imenuje med znanstvenim svetom *Ustilage Maydis* (v znanstvenem svetu imajo vse rastline in bolezni latinska imena) in spada k boleznim prašnicam, to so bolezni, ki se razmnožujejo potom črnega prahu, katerega najmanjši del — s prostim očesom neviden — so trosi, ki so klica bolezni. Smetljaj je vedno posledica bivše bolezni in nastane na ta način, da tros prezimi na njivi ali da ga prinesemo na polje med gnojem ali semenom, ali da ga veter prenese iz bolne rastline na zdravo.

Ako opazujemo na koruzi eno krasto smetljaja, vidimo da se ta krasta vedno bolj in bolj veča, da se razvija. Pri začetku je krasta svetlikasta, postaja pa vedno bolj in bolj temna, končno se razpoči in iz nje se vsuje črn prah — trosi. Ako pade tros na mlade dele rastline ali v primerno gnojno razstopnino, se razvijejo iz njega majhna telesca, ki jih imenujemo konidije in ki so pravi povzročitelji smetljaja. Ako pride en konidij na mladi del rastline (za listom, na klasu, zastavici itd.) zraste krasta, pri začetku majhna in svetlikasta, potem vedno večja in temnejša, ki naposled razpoči, ter se iz nje vsuje črn prah itd.

Naši kmetovalci uničujejo to bolezen na ta način, da požanjejo smetljajiva stebila ter odnesejo cela domov in jih dajo živalim za krmo, od koder gredo ostanki na gnoj, mnogokrat pa puste kraste tudi na njivi. Ako pride krasta-smetljaj na gnoj, potuje z istim zopet na polje in bolezen nastane zopet. Ako pa je ostala na polju, je temverjetnejše, da bo prihodnje leto v okolici mnogo več smetljajive koruze, ker smetljaj ima to lastnost, da prezimi najhujše zime in ohrani svojo kaljivost skozi par let.

S takim ravnanjem gotovo ne bomo zatrli smetljaja. Proti smetljaju je samo eno sredstvo in to je odbiranje bolnih rastlin in uničenje vseh bolnih delov potom ognja: sežgati jih je treba. Klice bolezni na zrnju — semenu — se pa uniči na ta način, da se potukne neposredno pred setvijo zrnje v 1% razstopnino modre galice ali pa v 15% vodno raztopnino formalina in se pusti tam 10 minut. Drugi način je bolji, ker modra galica ima slab vpliv na kaljivost.

Rustja.

Razpis nagrad

za vzpostavitev po vojni poškodovanih krajev
goriške dežele in njej pridruženih okrajev.

Odbor za obnovo Goriške s sedežem pri dežel-
nem odboru v Gorici razpisuje več nagrad za obno-
vitev kmetijskih gospodarstev, industrijskih podjetij
in zasebne nepremične lastnine, ki je bila poškodo-
vana po vojni. Sredstva v to svrhu je dal na razpola-
go deželni zemljiško - kreditni zavod v Gorici in pa
zvezni kreditni zavod za obnovo beneških pokrajin v
Benetkah. Natečaj zasleduje namen vzpodbuditi de-
želane k plemenitemu medsebojnemu tekmovanju
pri vzpostavljanju kmetijskih gospodarstev, industrijskih
podjetij in poškodovane zasebne lastnine na
sploh; po drugi strani pa obrniti hvaležno pozornost
dežele na one zasebnike, ki so vsled lastne pobude
z uspehom prispevali k obnovi poškodovanih občin.

Načrt natečaja: Vrsta A. Dela in pobude sploš-
nega značaja, ki so uspešno prispevale k obnavljanju
cele poškodovane pokrajine: Zlata svetinja: velika
in mala; več drugih zlatih, srebrnih in bronastih sve-
tinj, katerih število določi prisojevalna komisija.

Vrsta B. Občine, ki so na lastno pobudo oziroma
na pobudo svojih občanov kljub raznim zaprekam na
hiter in umen način uspešno prispevale k lastni ure-
ditvi: Velika zlata svetinja; več drugih zlatih, srebr-
nih in bronastih svetinj, kojih število določi prisoje-
valna komisija.

Vrsta C. I. Kmetijska gospodarstva (vštevši paš-
nike in gozdove): a) velika gospodarstva, obstoječa
iz enega ali več posestev, ki so oddana v najem proti
plačilu najemnine bodisi v pridelkih bodisi v gotovini
ali se nahajajo v lastni režiji in kojih površina pre-
sega 100 hektarjev. Nagrade: velika zlata svetinja,
dve zlati svetinji, 5 srebrnih svetinj, 10 bronastih
svetinj.

in kojih površina presega 100 hektarjev. Nagrade:
velika zlata svetinja, dve zlati svetinji, 5 srebrnih
svetinj, 10 bronastih svetinj.

b) Srednja gospodarstva, obstoječa iz enega ali
več posestev, ki so oddana v najem proti plačevanju
najemnine bodisi v pridelkih bodisi v gotovini
ali se nahajajo v lastni režiji, kojih površina
znaša največ 100 hektarjev. Nagrade: I. da-
rilo L 5000.—, pet II. daril po L 2000.— L 10000.—,
deset III. daril po L 500.— L 5000.—.

c) Mala gospodarstva, kojih površina znaša naj-
več 15 hektarjev. Nagrade: I. darilo L 8000.—, pet II.
daril po L 2000.— L 10000.—, deset III. daril po L
1000.— L 10000.—.

II. Industrijska podjetja (vštevši gostilniške o-
brate: a) velika in srednja, ki so znatne važnosti za

gospodarstvo cele pokrajine bodisi vsled narave
svojih izdelkov bodisi vsled števila zaposlenih de-
lavcev. Nagrade: velika zlata svetinja, dve zlati sve-
tinji, pet srebrnih svetinj, deset bronastih svetinj.

b) Mala ki so le krajevnega pomena in sicer po-
sebnost v kmetijskem, socialnem in združnem oziru.
Nagrade: I. darilo L 8000.—, pet II. daril po L 2000.—
L 10000.—, deset III. daril po L 1000.— L 10000.—.

PRAVILNIK.

Člen 1. — Natečaja se lahko udeležijo vsi, ki
so utrpeli škodo v goriški deželi in v njej pridruženih
okrajih.

Člen 2. — Kdor se namerava udeležiti nate-
čaja mora predložiti svojo prošnjo odboru za obnovo
Goriške s sedežem pri deželnem odboru v Gorici
najkasneje do 30. septembra 1922. V prošnji naj ozna-
či vrsto, v katero želi biti vpisan.

Člen 3. — Prošnji naj se priloži popolno, točno
in podrobno poročilo o izvršenih delih in o vidikih,
po katerih se je obnavljala lastnina; poročilo naj se
opremlja z vsemi listinami, ki dokazujejo resničnost
navedenih podatkov. Kot listine bodo posebno ko-
ristne slike nepremičnin v stanju poškodbe ali po-
rušenja in v stanju njihove vzpostave. Pri malih kme-
tijskih gospodarstvih je popis lahko bolj splošen. Ob-
segati pa mora na vsak način v dovolj jasni obliki
označbo izvršenih ali vrševih se del in vidike, po
katerih se oziroma se je obnavljalo in uporabljalo
sredstva.

Člen 4. — Prošnja, s katero se posameznik u-
deleži natečaja, dá članom prisojevalne komisije
pravico, da smejo na licu mesta izvršiti ogled, ki jih
smatrajo za potrebne. Prosilci se obvežejo dalje dati
prisojevalni komisiji na razpolago vse podatke in li-
stine, ki bi jih ta zahtevala, da si ustvari svojo sodbo
o izvršenem delu.

Člen 5. — Vrstni red se bo opiral na sledeče
splošne vidike: a) najkrajša doba, v kateri se je last-
nina vzpostavila; b) pičnost in pomanjkanje državnih
in drugih podpor; c) umnost načinov vzpostavljanja
in obnavljanja.

Člen 6. — Prisojanje nagrad za kmetijska go-
spodarstva se bo opiralo na umnost načinov, po ka-
terih so se gospodarstva obnavljala, na izpopolnje-
vanje števila goveje živine, na vrednost vzpostav-
ljenih zemljišč, na izvršitev novih nasadov, na ure-
ditev kmetijskih poslopij in pritoklin ter posestev na
sploh, vedno pa z ozirom na posebne pogoje, v kate-
rih se nahaja kmetijstvo v kraju in v deželi.

Člen 7. — Prisojanje nagrad za velika indu-
strijska podjetja se bo opiralo na izboljšave, ki so se
napravile pri razvrstitvi posameznih stavb in pri
uporabljanju gradbenih načinov, na stroje bodisi da

se uporabljajo za proizvodnjo energije ali izdelkov, na način proizvodnje, na obseg proizvodnje zmoglosti in na postopanje z uslužbenci (uradniška in delavska stanovanja, jedilnice, kopalnice, čitalnice, zbirališča).

Člen 8. — Za prisojanje nagrad pri malih obrtnih podjetjih bo komisija upoštevala, razun prej označenih splošnih vidikov, naravno važnost podjetij s posebnim ozirom na krajevne šege in običaje in na koristi, ki jih ima skupnost od njih v gospodarskem in posebno pa v socialnem oziru.

Člen 9. — Za vrsto A in B bo komisija sestavljena: iz odposlanca odbora za obnovo Goriške; iz člana upravnega sveta zveznega kreditnega zavoda in iz člana varuštva deželnega zemljiško-kreditnega zavoda v Gorici; iz ravnatelja deželnega tehničnega urada; iz odposlanca deželnega odbora; iz dveh zastopnikov zveze zadrug vojnih oškodovancev Goriško-Gradišanske. a) Za vrsto C I.: iz člana upravnega sveta zveznega kreditnega zavoda in iz člana varuštva dež. zemljiško-kreditnega zavoda v Gorici; iz načelnika kmetijskega urada zveznega kreditnega zavoda in iz deželnega kmetijskega urada v Gorici; iz dveh zastopnikov kmetijskih organizacij; iz zastopnika kmetovalcev; b) Za vrsto C II.: iz člana upravnega sveta zveznega kreditnega zavoda in iz člana varuštva deželnega zemljiško-kreditnega zavoda v Gorici; iz načelnika tehničnega urada zveznega kreditnega zavoda in iz deželnega tehničnega urada; iz dveh tehnikov, ki jih označi udruženje inženjerjev v Gorici; iz zastopnika obrtnikov.

Člen 10. — Prisojevalne komisije bodo morale končati svoje delo (pregledovanje, klasifikacije in vrstni red) najkasneje do 31. decembra 1922.

Člen 11. — Nagrade se nakažejo in razdelijo najkasneje do 31. januarja 1923.

Predsednik:
(Dott. Pettarin).

VIPAVSKA VINA.

V tedniku »Domovina«, ki je v sedemdesetih letih izhajal v Gorici smo naleteli v št. 35 od 28. VIII. 1868 na zanimiv sestavek »Ipavska vina«, katerega v naslednjem ponatiskujemo. Pisec ni podpisan.

Že v čitalnicah se je prášalo, kaj je storiti, da bi bila vina po Ipavskem bolj stanovitna. Toda moške, ki so sprožili to misel, bili so večidel tujci, ki ga svoj živi dan niso kapljice napravili niti napraviti videli; zato niso dali Ipavci vere njih besedam. Ipavec ne porajta za puhlo besedo; pokaži mu v djanji njegovo korist, potem si bo noč in dan glavo belil, da bi te v vednosti dotekel. Zatorej rečem:

Ta stvar naj ne zaspi, marveč naj jo v preudarek vzamejo razumni možaki, ki so se pod trto ro-

dili, a ne kaki gorski krompirjevci, ki ga še piti ne znajo. Očita se nam, da je naše vince že v svojem bitju nekako nestanovitno, ter da je malo upanja, da pridemo kedaj na bolje. Kdor koli je našo dolino prehodil, lahko ve, kako lažnjive so te besede. Koliko vina je v naši dolini, ki se čez leto pije, in koliko ga Kranjci in Primorci iz doline izpeljejo, ki več kot eno leto obstoji; se vé da, ne vsako vino, ne v vsakem hramu, tudi ne pri vsakem kmetu; vse pride na to, pri kakem vinorejcu si vino vkupil. Ni moj namen tu vinorejo preresetavati, marveč menim vam le pokazati nekatere glavne in bolj očitne napake, ki stanovitnost našega vina ovirajo. Prva napaka je lega mnogih vinogradov. Vinograd, ki v Čaven gleda, ne daja nikdar takega vina, kakor uni, ki naravnost v sonce preži. To potrjuje skušnja; to se pa tudi samo ob sebi razume. Senca škodi slasti in trdnobi. Mnogo je v najboljših vinskih krajih zlasti med Rihembergom in Šmarjami za noga pravi pripravni puščav, ki so proti solncu obrnjene, ali naš kmet pravi, da so mu nekako od rok. Kjer gre za lep dobiček, se ne sme gledati na priročnost. Tržanom ni pre od rok, nad Slapom notri pod sv. Pavlom vinograde izdelovati. Ni ga vinograda, kjer vse grozdje hkrati dozori. To, ki je v senci, ne dozori tako hitro, kakor uno, ki je na javnem. Kdor pa ob trgatvi vse hkratu trže ter zeleno in dozorelo v isto posodo tlači, ne bo imel nikdar stanovitnega vina. Ločiti je treba. Potrži najprej dozorelo, potem pa čakaj nekoliko, da to, kar je zelenega, dozori in bode kakor uno prvo; potem boš videl, kakšno bo vino. Dvojna bo trgatega, toda eno bo vince, dobro, trdno in stanovitno.

Karkoli zmešnjava zida, ima le kratek obstanek. To ti je postava narave; ona velja v dušnem in materialnem življenju, in tudi v vinoreji; narava si je dosledna. V naši dolini se nahaja v istem vinogradu tolikovrstnih trt, da je kaj: Garganija, gleria, osipka, znedica, pinjolec, korbijan, rifošk, marbijena trta, pergulin, miskirjeva trta, movtonova trta in Bog vé, kaj še vse. Če ena ne rodi, si misli smet, bo rodila druga. Ali ravno ta zmes, ta različnost trt mnogo pripomore, da vino ni stanovitno. Za naše vinograde je najboljši trta garganija; ona drži Ipavca po koncu; kdor si jo po vinogradih skozi in skozi nasadi, vrgla mu bo gotovo več dobička kot pa taka zmes, ki vinu le ceno jemlje.

Še trdoglavniši je naš kmet pri kuhanju vina, Hrvatje kuhajo vino po 8 dni in še več, zato jim po 15 let zdravo ostane. Naš kmet pa se drži le starega kopita. Toliko ur, je rekel ranik oče, in nič več; to mu je nauk sv. pisma. Pri kuhanju vina ni treba gledati na uro, marveč pokušati vino; ni treba gledati, da bode mehko, marveč, da bode trdno in stanovitno, če tudi nekoliko vreže. Trdo vino; kakor skušnja uči, se še lože proda, kakor mehko, ker je bolj

stanovitno. — Četrta nesreča v tej zadevi je zanižnost v presnemanju vina. Ipavec ne presname vina do velike sile; pravi, da se ga s presnemanjem preveč pozgubi; revež, dostikrat to delo v svojo škodo odnaša. Vince je trtni sad; ono se drži iste postave, kakor trta. Kedar trta razodeva svoje življenje v vinogradu, takrat ga razodeva tudi vino v sodu, ker vre in se peni in s tem kliče kmeta, da naj ga presname. Po tem takem je treba vino trikrat presneti. Ko trta poganja, ko cvete in ko gmeca ali ko grozdi je mehko postaja.

Kar omenjene napake vina ne kvarijo, pospešujejo še slabi hrami njegovo nestanovitnost. Nikjer ni naš kmet tako varčen, kakor pri zidanju. Za košček zidu meni, da bo ob vse. Zato so naši hrami večidel nizki, površni, zatohli, včasih celo vlažni. Ni čuda, da v takih hramih vino nima obstanka. Poseben nepokoj dela vinu tudi veter, ki po naši dolini navadno razsaja. Ne da se misliti, koliko moči ima veter do vina. Kjer koli brizga pred hramom, je kmalu vino megleno. Hočete imeti stanovitna vina, zidajte obokane (velbane) hramove na suhih, pred vetrom zavarovanih krajih, v ktere tudi solnce ne seže; izkopajte jih v zemljo po 2 sežnja globoko, poskrbite jim okenca na nasprotnih straneh, da ne bo manjkalo čistega zraka v hramu, potem ne bo dolgo resnica, kar je nekdanj B. Babo rekel: Blagor drugim vinskim krajem, dokler Ipavci vina delati ne znajo.

Kmetovalcem. Dobre jasli, dobra živina, dober gnoj! (Italijanski pregovor.)

Golobi in kunci. Kdor ima v hiši golobe in kunce, ima doma mesnico, pravijo Sicilijanci.

Občinske in provincialne doklade v l. 1921. — Pod tem naslovom je dal na svetlo odvetnik Alfredo Tamburini (Bologna, via Parigi, 2, (medprovincialna agrarna zveza) zbirko odlokov V. oddelka državnega sveta. Bami agrarce, češ da občine in province navaljujejo stroške zvišanih izdatkov edinole na zemljiško posest. In kaj naj rečejo davkoplačevalci novih pokrajin, ki plačujejo izravne davke po avstrijskem, meizravne po italijanskem sistemu, to se pravi, da so dvojno obdačeni. Naši davkoplačevalci so dvoživke avstro-italijanske, latifondisti v neporušenih krajih kraljevine so za fiskalno upravo enoživke.

»Jugoslovanski posojilničar in zadrugar«.

Pod zgornjim naslovom je izšla knjiga izpod peresa našega staroste na združnem polju, gospoda Ivana Lapanje v Krškem.

Ker obsega ta knjiga zlate nauke za vse sodelavce naših denarnih zavodov, si štejem v prijetno dolžnost, da pobližje seznamim z njo v prvi vrsti vse

naše zadrugarje in posojilničarje, v drugi vrsti pa one, ki se hočejo posvetiti združništvu.

Teoretični del te knjige nam pove, kako velike važnosti za kmetško ljudstvo so naše posojilnice in zadruge, potem opisuje zgodovino in razvoj posojilništva pri Nemcih, Čehih in Slovencih. Temu sledi daljša razprava z naslovom »Načela, smoter in pravila posojilnic in drugih zadrug«. Zaključek tega dela tvori pregled združništva na Slovenskem, Hrvaškem, Srbiji, Goriškem in v Trstu.

Bolj kot teoretični del nas zanima praktični del te knjige, ki obsega vse, kar bi moral vedeti vsak zadrugar in posojilničar. Pisatelj nas najprej pouči o vlogah, ki jih mora napraviti vsako leto denarni zavod na urade. Nato nam podaja vzorce zapisnika o občnem zboru in vzorce vlog na okrožno sodnijo, kadar zaprosimo za izbris odstopivših in vpis na novo izvoljenih članov načelstva. Tudi glede premembe pravil nam podaja potrebna navodila in uzo-rec prošnje, ki jo moramo napraviti na okrožno sodnijo v svrhu registracije spremenjenih pravil. Nato nam pove, kako naj postopa načelstvo ob pristopu in odstopu članov in kake pravice in dolžnosti prevzamejo člani in zavodi ob pristopu.

Temu sledi izčrpni pouk o deležih in navodilo, kako naj postopa načelstvo pri dovoljevanju posojil na osebni kredit, na ročne zastave in proti zemlji-knjižni varščini. Obširno se bavi pisatelj z zadolžni-co, menico, poroštvom, podaljšanjem zadolžnice in s podpisovanjem prič. Tudi hranilne vloge, naložen denar, izposojila, obresti in drugi premoženjski de-li zavodov so našli v knjigi primerno vpoštevanje.

Preobširen bi bil opis, če bi hotel navesti vse, kar nam podaja pisatelj v tej knjigi, zato zaključujem z željo, da bi si to knjigo naročili vsi naši denarni zavodi. Služila bo uradništvu, načelstvu in nadzorstvu v enaki meni.

Naroči se pri pisatelju gospodu Ivanu Lapanje v Krškem. Stane 90 kron. Naročnik pošlje denar lahko v priporočenem pismu; knjigo prejme po pošti.

Alojzij Bajec.

Hranilnice, ki reflektirajo na garancijski fond, — glej prilogo štev. 4. »Gospodarskega lista«, — naj pošljejo po v isti prilogi danem navodilu napravljene bilance Višjemu zakladnemu nadzorstvu v Trstu. Spremljevalni dopis naj se glasi približno takole: V prigibu pošilja podpisana..... bilanco z dne 19. aprila 1919, napravljeno po navodilih odloka z dne 9. XII. 1920, št. 1883 oz. min. naredbe z dne 1. II. 1922 v potrditev, da bi dosegla vladno garancijo za izkazano zgubo lir..... Pečat in dva podpisa. Za natančnejša navodila naj se obrnejo zadruge do Zveze. Ta zadeva je nujna in važna, zato naj se zadruge prav gotovo in čim prej odzovejo temu vabilu.

„KNJIGOVODSKI TEČAJ“.

V zadnji številki »Gospodarskega lista« je bil zaključen opis vzorcev. V ti in v bodočih številkah bojo sledili poslovni dogodki, katere bomo po njihovi celotni objavi prenašali v knjigovodske zvezke, ki jih bojo medtem prejeli vsi učenci knjigovodskega tečaja, če so jih naročili.

Pod izrazom »poslovni dogodek« razumevamo vsako dejanje, ki povzroči kakoršnokoli spremembo v našem gospodarstvu, dosledno temu tudi v našem knjigovodstvu. Če je pristopil nekdo kot član, če je nekdo drugi vložil znesek kot hranilno vlogo, če je tretji prejel od zavoda posojilo, četrti pa plačal obresti, nam dajejo vsa ta dejanja gradivo, ki ga je treba knjigovodstveno izvesti. Takim dejanjem pravimo poslovni dogodki.

Poslovni dogodki v mesecu januarju 1922.

2. januar.

Abram Josip pok. Ivana, posestnik, Tržič, je pristopil z enim deležem kot član in vplačal za delež L 20.—
za pristopnino L 2.—
za člansko knjižico L 1.—
istočasno je vložil hranilno vlogo . . . L 3000.—

3. januar.

Za razne pisarniške potreb. smo izplačali L 42.10
za knjige in tiskovine L 120.—

4. januarja.

Bevk Bogumil iz Tržiča je vložil kot hranilno vlogo L 3815.—

5. januar.

Čibej Alojzij, Francetov, mizar v Tržiču je pristopil kot član in vplačal za 1 delež L 20.—
za pristopnino L 2.—
za člansko knjižico L 1.—

Okrožni sodniki smo plačali za registracijo pravil L 23.40

Zadružni Zvezi v Gorici smo poslali kot vlogo v tekoči račun L 6000.—

7. januar.

Gosar Andrej pok. Antona, trgovec v Tržiču je pristopil kot član in vplačal za 1 delež L 20.—
1 pristopnino L 2.—
za člansko knjižico L 1.—

10. januar.

Jereb Frančišek Ivanov, posestnik v Tržiču je pristopil kot član in vplačal za 1 delež L 20.—
za pristopnino L 2.—
za člansko knjižico L 1.—

15. januarja.

Za pisemske znamke smo izplačali znesek L 5.—

18. januar.

Čibej Alojzij, mizar iz Tržiča je vložil kot hranilno vlogo znesek . . . L 1200.—

21. januar.

Leban Ignacij pok. Ignacija, posestnik v Tržiču je pristopil kot član in vplačal za 1 delež L 20.—
za pristopnino L 2.—
za člansko knjižico L 1.—

23. januarja.

Dolinar Ivan, krojač iz Devina je naložil kot hranilno vlogo znesek . . L 100.—

28. januarja.

Dolinar Ivan, krojač iz Devina je naložil kot hranilno vlogo znesek . . L 400.—

29. januar.

Pri Zadružni Zvezi v Gorici smo dvignili na tekoči račun L 3200.—

Marmolja Francetu pok. Josipa, posestniku v Tržiču smo dali posojilo v znesku L 5000.—

Isti je pristopil kot član in vplačal za 1 delež L 20.—
za pristopnino L 2.—
za člansko knjižico L 1.—

Isti je vplačal nadalje za 6% obresti L 300.—
za uradne stroške L 28.—

31. januar.

Uradniku smo plačali za mesec januar L 50.—

Poslovni dogodki v mesecu februarju 1922.

6. februar.

Bevk Bogumil iz Tržiča je vložil kot hranilno vlogo znesek L 1900.—

10. februar.

Dolinar Ivan, krojač iz Devina je vložil kot hranilno vlogo znesek . . . L 1200.—

Pri Zadružni Zvezi v Gorici smo naložili na tekoči račun L 3200.—

16. februar.

Za objavo v »Goriški Straži«, da se je poslovanje pričelo, smo plačali . L 14.—

25. februar.

Novak Ciril, Ivanov, brivec v Tržiču, je pristopil kot član in vplačal za 1 delež L 20.—
za pristopnino L 2.—
za zadružno knjižico L 1.—

28. februar.

Uradniku smo plačali za mesec februar L 50.—

Alojzij Bajec.

Zadružni glasnik.

Dr. E. Beseđnjak.

Izmenjava zadružnega denarja.

Nedavno tega smo v »Goriški Straži« dali duška splošnemu ogorčenju, ki je zavladalo med našim ljudstvom radi sramotne izmenjave avstro-ogrskega denarja v Genovi. Narodu in njegovemu zadružništvu smo bili dolžni, da mu povemo resnico, kajti o stvari je razpravljal dan za dnem jugoslovanski tisk, o izmejavah je pisala tržaška »Edinost« in o tem je pisalo vse domače italijansko časopisje. Kakor blisk se je razširila vest o tem škandalu po deželi in ogorčeno ljudstvo je zahtevalo po vsej pravici jasno besedo. *Kako naj bi ljudstvo ne tirjalo pojasnila, ko gre pri vsej stvari za pogubo njegovega gospodarstva?* Vojna odškodnina in izmenjava denarja sta temelj vse gospodarske prihodnosti našega naroda. Ko gre za kožo ljudstva, mu nočemo in ne smemo ničesar skrivati in utajiti, temveč želimo, da se seznanimo z golo in celo resnico. Naše skupno glasilo »Edinost« pa je natisnila obrambo drja Rybara, ki je zamenjal denar bankam, ni pa objavila ne ene besede zagovornikov zadružništva. Po pisanju »Edinosti« bi si moralo ljudstvo misliti, da je bilo prav in v redu, da je bankam bil denar izmenjan, našim zadrugam in našim revnim ljudem pa ne. Mi nismo mogli molčati, ker bi sicer ljudstvo mislilo, da se z »Edinostjo« strinjamo in priznavamo tudi mi, da so imele v Genovi izključno banke pravico do izmenjave denarja. *Kako naj bi molčali, ko smo se tresli srda in ogorčenja, da so bile naše zadrug v Genovi brezsrčno izdane?* Sklenili smo povedati javno, da je to prava narodna sramota. Zato smo objavili poleg izjav drja Rybara tudi glasove braniteljev narodnega zadružništva, to se pravi članke lista »Jutra«.

Tako je bilo ljudstvo vsaj poučeno, kajti slišalo je biti tudi drugo plat zvona. To je bila njegova pravica, ki mu je ne sme nihče manjšati, naj si bo to kdorkoli hoče. Poleg tega se je pa začelo razjarjeno ljudstvo tudi povpraševati, kaj je storilo politično vodstvo v obrambo zapostavljenih zadrug. So-li zastopniki ljudstva res storili vse, kar je bilo v njihovih močeh, da rešijo naš zadružni denar? So-li poskusili res vsako sredstvo, iskali res vsako pot, izrabili sleherno priložnost in priliko, ki se jim je nudila, da izmenjajo denar ljudstva? *Kdor bi le eno ugodno priliko, koristiti narodu namenoma zanemaril, bi zaslužil najodločnejšo obsodbo.* Ko gre za bodočnost vsega našega zadružnega gospodarstva, je vsaka nemarnost in zanikrnost vnebovpijoč greh, ki ga ljudstvo težko pozabi. Kdo naj se za naše zadrug in za naše

revne ljudi poteguje, če ne tisti, katerim je dalo ljudstvo zaupanje? Zavedali smo se težke odgovornosti, ki leži na naših ramenih, in v srce nas je peklo splošno razočaranje in ogorčenje zadružnikov po deželi. Kot javni delavci smo morali dati ljudstvu račun in v svoji vesti smo bili obvezani izjaviti, da smo storili *p r a v o č a s n o v s e*, kar so zahtevali od nas interesi zadružništva. Žalibog da smo pa naleteli v Trstu na gluha ušesa.

Umevno, da je bankirska izmenjava denarja vzbudila tudi v Istri silno ogorčenje. Saj se nahaja vendar zadružništvo Istre na robu propada in se deloma že zasušnjuje tujim bankam. »Pučki Prijatelj« je priobčil obupen članek o stanju zadrug, vsebujoč slično izjavo kakor »Goriška Straža«.

V odgovor se je tržaško vodstvo poslužilo »Zadružne zveze« v Trstu in obelodanilo pod njenim imenom članek, v katerem napada osebo državnega poslanca Ščeka. Očita mu, da se prvič ni pobrigal za izmenjavo denarja negoriških zadrug in drugič, da je izmenjal denar Goriške zveze v Gorici le s tem, da je podal vladi v Rimu sledečo izjavo: »Zamenjajte denar Goriški zvezi in s tem bo celokupna izmenjava denarja za vselej rešena!« Tržaško vodstvo ki je članek odobrilo, trdi torej, da je Šček kratkomalo žrtvoval 15 milijonov lir, da reši Goriški zvezi poldrugi milijon. Šček je izdal istrske zadrug, da reši tretjino neizmenjanega goriškega denarja.

Obdolžitve, ki jih meče tržaška gospoda brez vsakega pomisleka v javnost, so take, da bomo dajali nanje pred vsem primorskim ljudstvom odgovor. Poslanec Šček se nahaja v inozemstvu in se mora kmalu vrniti. Njegov odgovor tržaški gospodi bo tak, da si bodo gospodje želeli le eno: da niso nikdar zapisali nepremišljenih besed na naslov najagilnejšega in najbolj požrtvovalnega ljudskega organizatorja Primorske.

S Ščekom pa je izzvana obenem ona skupina njegovih političnih prijateljev, ki nosi skupno z njim odgovornost za skupno politično delo in so skupno z njim posvetile vse svoje duševne in telesne sile organizacij primorskega ljudstva. Zato hočemo izpregovoriti na tem mestu pred očmi cele dežele jasno besedo. Povedati hočemo našemu ljudstvu, kdo je bil tisti, ki je zahteval, naj bo v Genovi zastopano naše ljudsko zadružništvo in kdo tisti, ki je temu nasprotoval in tako omogočil, da so dobile banke milijone, naše ljudstvo pa nič. Povedati hočemo določno in brez ovinkov, kdo je bil tisti, ki se je potegoval za istrske zadrug in kdo tisti, ki tega ni maral storiti.

Ko se je naznanila genovska konferenca, smo smatrali mi za potrebno, da odpošlje naša skupna politična organizacija svojega odposlanca v Ge-

novi, da stopi tam v stik z italijansko in jugoslovansko delegacijo, kajti slutili smo, da se bodo v Genovi bavili med drugim tudi z izmenjavo denarja. Posl. Šček je poudarjal, da so odposlale tudi italijanske stranke na konferenco svoje odposlance in da mora naša organizacija storiti isto. Živahno je dokazoval, da se nam nudi dragocena prilika, izmenjati ves še neizmenjani denar naših zadrug. Utemeljeval je, da je treba posebno radi Istri iti v Genovo. Vprašamo tržaške gospode: *Kako je to, da je Šček zahteval in silil, naj gremo zamenjati ves ostali denar v Genovo, če je obenem italijanski vladi zatrdil, da je izmenjava za vse večne čase rešena?* Če bi bil dal vladi tako zatrdilo, bi ga vendar lahko vsak čas razkrinkala in odklonila izmenjavo! Kaj je bil Šček blazen, da je stavil tako zahtevo? Z vso gotovostjo pa lahko trdim, da Šček ni bil blazen, temveč da takega zatrdila vladi nikdar ni dal.

Zahtevali smo torej, da odpošlje naša organizacija svojega odposlanca v Genovo. Ta korak se nam je zdel sam ob sebi razumljiv in pričakovali smo, da se tržaško vodstvo zanj samo odloči. Čakali smo dan za dnem, teden za tednom, toda naše čakanje je bilo zastoj. Ker smo se bali, da se konferenca v Genovi predčasno zaključi, se je odpešljajal podpisani iz Gorice v Trst, da poišče poslanca dr. Wilfana in ga prepriča o važnosti konference za naše ljudstvo. Raztolmačil mu je, da so odposlale tudi druge stanke, n. pr. fašistovska svoje odposlanca v Genovo ter da moramo mi storiti isto, ker se nam nudi sedaj sijajna prilika izmenjati denar istrskih zadrug. Poslanec dr. Wilfan je odvrnil, da je taka politika otročja in odklonil zahtevo. »Ako nočete ali ne morete iti Vi, gospod poslanec, v Genovo, tedaj dajte koga drugega v to pooblastiti.« Tudi ta predlog je gospod poslanec odvrnil in izjavil: »Jaz ne pooblašчам nikogar. Sicer meni ni do lavorik, naj si jih le nabirajo drugi.« »Gospod poslanec, lavorikam se lahko odrečete; toda tu gre vendar za naše istrske zadrug.« »Pustimo to.« ... S tem je bila stvar končana in podpisani se je vrnil brez najmanjšega uspeha v Gorico.

Ni minulo mnogo časa za tem razgovorom, ko pride v javnost vest, da se je zamenjal v Genovi denar domačim bankam.

Povedati pa moramo na tem mestu javnosti še sledeče: Ko smo videli, da je naše združništvo in so naši revni ljudje žrtvovani, je odpotovala pod vodstvom posl. Ščeka goriška deputacija v Belgrad k jugoslovanski vladi. Začele so se razprave o izmenjavi denarja primorskega združništva. Ko je posl. Šček prosil pojasnila, zakaj se je izmenjal denar le bankam in ne zadugam, je prejel med drugim sledeč odgovor: »Saj ste imeli vendar v

Italiji dr. Rybara! In čemu niste poslali v Genovo tudi svojega posebnega odposlanca?«

V tem trenutku nas je prevzela pekoča in grenka zavest, da smo zamudili z genovsko konferenco sijajno priliko, ki ne vemo, kedaj se zopet vrne.

Človek se vpraša: Kako je mogoče, da se je to zgodilo? Kako je mogoče, da so jugoslovanski zastopniki potisnili v stran naše združništvo, ki je temelj vsega našega narodnega gospodarstva? Te dni nam je postalo mahoma vse jasno: *dr. Rybar je v upravnem svetu Jadranske banke!*

Mislimo, da je našemu ljudstvu sedaj jasno dovolj, kdo se je potegoval za naše celokupno združništvo in kdo je tisti, ki je iskal vsako pot in priliko, da pribori našemu ubogemu ljudstvu denar, ki mu gre in brez katerega se ne bomo nikdar gospodarsko dvignili.

Združno gibanje v Italiji.

(Nadaljevanje in konec.)

Konsumne zadrug.

Zveza konsumnih zadrug tvori majmočnejšo in najstarejšo vejo Glavne združne zveze. Konsumi so precej neenako razdeljeni po ozemlju, redko nasejani so zlasti na jugu; največ jih je v industrijskih središčih in v krajih, kjer živi kmetijski delavec le od mezde. Razvoj konsumnih zadrug je oviralo dejstvo, da miso imele osrednje nakupovalnice in zaloge. Da odpomore temu, je Zveza konsumnih zadrug ustanovila konsorcij za aprovizacijo. Ta ustanova pa se ni mogla povsem razviti, ker so jo nestalne cene, boj z veletrgovci in druge težkoče prisilile, da previdno omeji svojo delavnost. Lani je Zveza skupno s socialistično Federacijo ustanovila Združni zavod za promet z inozemstvom, ki so si ga zadrugarji zamislili za izmenjavo blaga z ruskim združništvom. Te nade se radi žalostnega položaja Rusije niso izpolnile in zavod je ukinil delovanje. — Konsumno združništvo stalno, a polagoma narašča, ker hoče Zveza najprej že obstoječe postojanke utrditi, da potem z vso previdnostjo in s stalnim delom prepreže državo z novimi konsumi.

Produktivne in delovne zadrug.

Te zadrug so v Italiji že dolgo udomačene. Nastale so pred 40. leti iz skromnih početkov. Kmetijski delavci, ki so bili zaposleni pri osuševanju in regulaciji bregov reke Pad so se strnili v zadrug in so, izključivši podjetnike sklenili pogodbo naravnost z vlado. Stvar se je obnesla in vlada sama je začela te zadrug podpirati. Zakon iz l. 1904 je dal zadrugam pravico, da sklepajo pogodbe za zgradbo ladij. Tudi se smejo zadrug združevati v zveze, ki potem tekmujejo pri razpisu natečajev za javna dela v zneskih do petih milijonov lir.

»L'Istituto nazionale di credito per la cooperazione«, ki ga je vlada ustanovila l. 1913, proži takratnim zadrugam kredit. Tudi so te zadruge odvezane dolžnosti, polagati kavcijo. Na tej podlagi so zgrajene tudi naše stavbene zadruge.

Vsederžavna zveza delovnih in produktivnih zadrug je še mlada in šibkejša od socialistične zveze. Svoje sile posveča danes dvema problemoma: 1. So delovati hoče pri obnovi osvobojenih in novih pokrajin potom stavbnih zadrug (Centrala v Trevisu) in 2. potom delovnih zadrug se hoče lotiti problema elektrifikacije in pa namakanja pustinj v južni Italiji.

Kmetijske zadruge.

Medtem ko mi Slovenci s tem imenom nazivamo kmetijske konsume, ali pa nabavne in prodajne zadruge, ima ta beseda v Italiji vse drugačen pomen. Te zadruge so pravzaprav delovne zadruge kmetijskih delavcev. Ker so pa najbolj izvirne in za Italijo zelo značilne, se hočemo pečati z njimi posebej.

V Italiji je velik del plodne zemlje last veleposestnikov. V Siciliji n. pr. ima 787 veleposestnikov v rokah 717.729 hektarjev zemlje, t. j. 31 % vse površine otoka. Z drugimi besedami: Trije milijoni prebivalcev Sicilije imajo dve tretjini zemlje, 787 ljudi ima eno tretjino zemlje. — Nič boljše mi v nekaterih pokrajinah Severne Italije. Ta ogromna veleposestva obdelujejo kmetijski delavci, ki sklepajo s podjetniki pogodbe po treh glavnih tipih: ali kot koloni, ali kot mezdniki, ali kot mali najemniki. Veleposestniki, ki se ne marajo pečati z gospodarstvom, dajo pogosto vsa posestva v najem velepodjetniku, ki potem skuša zase izbiti iz posestva in iz delavcev čimveč dobička.

Tu je zastavilo glavno delo kmetijskih zadrug. V zadrugi se združijo oni, ki bi radi obdelovali zemljo, pa je nimajo in zadruga vzame v najem veleposestva ali pa jih kupi in razdeli med člane. Pred vojno je krog 100 kmetijskih zadrug obdelovalo 32.000 ha zemlje, večinoma najete. Po vojni se je gibanje za združne najemne pogodbe zelo okrepilo. Naj navedem le, da je (rdeča) Zadruga federacija samo v ravenski pokrajini v l. 1920 osnovala 25 zadrug, ki so med 8.077 članov razdelile 4.452 ha zemlje v popolno lastništvo in poleg tega vzele v najem 3.423 ha. Bele zadruge so vrgle s pomočjo Delovne in združne banke svoje sile v padansko dolino in na skrajni jug, kjer je položaj kmetijskih delavcev najbolj žalosten, ker se med nje in lastnika uriva vlenajemnik, ki si hoče v par letih, dokler velja pogodba, nagrabiti denarja, da si sam kupi veleposestvo. Na mesto vlenajemnikov naj stopi zadruga, mesto špekulantov z zemljišči naj združništvo razdeljuje veleposestva, da se mala kmetijska posestva pomnože in okrepe. Bele kmetijske zadruge združujejo nenavadno viso-

ko število članov: Povprečno ima zadruga 2000-3000 članov.

Kreditne zadruge.

Italijanska zveza kreditnih zadrug visoko nadkriljuje po številu članic, notranji moči in ugledu vse druge tovrstne zveze. Pod njenim nadzorstvom stoji 57 pokrajinskih zvez z 2.116 hranilnicami in posojilnicami, ki imajo 280.000 članov. — Druga važna zveza kreditnih zadrug je Državno' udruženje ljudskih bank, ki združuje 805 ljudskih bank (rezerve: dve milijardi lir); ljudske banke so zadruge tipa Schultze-Delitzsch. — Bele zadruge pa so skoro izključno zasnovane na načelih Raiffeisenovih.

One pospešujejo varčnost, so vaška središča, kamor vrejo prihranki, kateri so v pomoč kredita potrebnim domačinom. Posebno važno je dejstvo, da kreditne zadruge krepko podpirajo kmetijske produktivne zadruge, prožeč jim kredit; s tem prinašajo kmetijskemu delavcu in malemu kmetu dragočeno pomoč v boju za lasten dom in za zemljo.

Zaključek.

To je slika ljudskega združnega gibanja. Da, to ni stanje, je res gibanje, vstrajno, vneto, naraščajoče gibanje, ki se krepi iz dela požrtvovalnih tisočev zadrugarjev. Iz trdega dnevnega dela, iz bojev, kriz, tudi iz velikih napak rastejo nova izkustva in s temi izkustvi ter z živo vero v moč združne misli si dela belo združništvo pot naprej, vedno naprej. Njegov cilj je, postaviti v vsaki italijanski občini trdnjavo združništva. In kdor je videl na kongresu Glavne združne zveze v Trevizu (2.-3. aprila 1921) stotine zadrugarjev, ki so privreli iz vseh dežela, kdor je čul govoriti kmete, razumnike, delavce o združni organizaciji, je prišel do prepričanja, da veje v njih duh velike ljubezni do delovskih zadrug. Iz te ideje vzajemnosti in iz ljubezni do izkoriščanih so zrastle tudi slovenske zadruge. Na nas je, da to socialno bistvo zadrug ohranimo in okrepimo.

Fr. Švara:

25. LETNICA.

Hranil. ni posojil. v Šempetru (1891—1922).

Gospodarstvo vseh držav je v povojni dobi silno razrahljano in se ne more ustaliti, ker je bila uničenega veliko rodovitnega polja in so bile pridne roke odtegnjene delu leta in leta. Zamude pa se dajo le počasi nadomestiti. In tako je kmet, ako hoče vzpostaviti svoje gospodarstvo v prejšnji stan, v prvi vrsti vezan na samopomoč, t. j. da se druži s sorodnimi trpini v organizacije in si v medsebojni bratski pomoči išče sredstev za svojo vzpostavitev. In če je bilo potreba krepke organizacije v dobi najbolj razupitega liberalnega kapitali-

stičnega naziranja, ko so mestni in vaški oderuhi posojali denar na visoke obresti z namenom, da popolnoma zaslužijo kmeta, je tembolj potreba danes, ko država noče izpolniti svojih obveznosti napram kmetu, da bi mu izplačala dolžno vojno odškodnino, da išče kmet v lastni organizaciji, v zadrugah sredstev za vzpostavitev svojega gospodarstva s cenim kreditom in brez posebne zamude časa.

Tako organizacijo so si ustvarili gospodarji v Šempetru že pred 25. leti in sicer za občine Šempeter, Vogersko in Vrtojba. To je bila prva hranilnica in posojilnica te vrste na Goriškem. Od tu se je zadruga misel širila po celi naši deželi in danes imamo zadrugo Zvezo v Gorici, v kateri je združenih nad 150 hranilnic in posojilnic in drugih gospodarskih organizacij. To je mogočna sila našega kmeta in delavca! Na ustanovnem občnem zboru l. 1896. so bile znamenite osebe, ki so pozneje utisnile tudi drugod pečat svoje ljubezni do stiskanih slojev kmeta in delavca. Bil je dr. J. Ev. Krek, ki je največ storil in doprinesel za uresničenje jugoslovanske misli na gospodarskem in političnem polju. Bil je tu ljudski zastopnik kršč. delavstva neumorni Josip Gostinčar, potem kaplan dr. Knavs in vikarij Dermastija — sami Kranjci, ki so iz ljubezni do goriškega podjetnega ljudstva nesli misel zadrugaštva med nas, ko sta nas liberalizem in nadvlada drugorodcev jahala, da smo komaj še dihal. — V obupane in razdrobljene ljudske mase so prinesli ti rodoljubi oživljajoči duh združevanja in samopomoči. — Takoj na obč. zboru se je prišlo glasilo nad 50 udov. — Stem je bil postavljen temelj zadrugaštvu delovanju. — Toda posojilnica je mogla začeti s svojim delovanjem še le po preteku 6 mesecev, ker se je od nasprotne strani agitiralo pri vladi, pri sodiščih in pri raznih osebah proti potrjenju pravil, da bi tako ljudstvo obupalo nad uspehom. —

Prvega januarja 1897 pa je začela zadruga svoje delovanje najprej v kaplaniji — tri leta — na kar se je preselila v prostore kmetijskega društva, kjer je še sedaj.

Uspehi hranil. in posojilnice so bili naravnost čudoviti. V 25 letih je prišla naša raiffeiznovka od 21.000 kr prometa na 9 in pol milijonov. — Da je pa tak napredek mogoč, je bilo to oddvisno v prvi vrsti od duha zadrugašnikov, ki so v polni meri zaupali svoje žulje res vsega zaupanja vrednemu odboru.

Prvi predsednik je bil Brumat Peter, ki se je pa najbrže zbal liberalnega pritiska ter odstopil, a na njegovo mesto je prišel g. Andrej Blažica, ki še sedaj načeluje zadrugi. — Od prvega početka do danes je v odboru tudi g. Fr Černic, ki je od prvega začetka do danes vodil posojilnico in ima tedaj letos srebrni jubilej svojega zadrugaškega življenja. Vsi drugi odborniki so novejšega kova.

Uprava je bila kot kažejo uspehi zelo dobra in

promet je raste od leta do leta. — Tudi število zadrugašnikov se je več kot podesetorilo, tako da šteje hranilnica in posojilnica sedaj 567 zadrugašnikov.

Posojilnica in hranilnica ni vršila samo svojih notranjih poslov do svojih zadrugašnikov, ampak imela je vedno odprto srce tudi za narodne namene, kako je prispevala z denarnimi zneski k zgradbi »Gregorčičevega doma« v Gorici, dajala podpore »Slovenskemu sirotišču«, spomnila se je istrskih žrtev itd.

Tudi iz tega odseva ona plemenita poteza kršč. zadrugaštva, ki jo je tako lepo izrazil pesnik Gregorčič:

Odpi srce, odpi roke,
otiraj bratovske solze.

Kjerkoli je bila potreba, je priskočila zadruga na pomoč in tako lajšala gorje in dvigala obupna srca. —

Ni se ustavila niti pri vojnih posojilih. To je sicer madež, ki ga imamo na sebi več ali manj vsi, ki smo bili pod pestjo cesarskih oblasti, ki so na vse javne funkcionarje naravnost pritiskale, da se podpisuje čim več vojnih posojil. Tako je tudi to naša zadruga podpisala vojnega posojila 9110 kron, toda tudi to je znala zadruga lahko preboleti, ker je sam inventar vreden čez 12.000 lir (in hiša posebej), tako, da je izključena vsaka izguba in je letošnji čisti dobiček donesl 7880.99 lir, a rezervni sklad 37.558.61 lir.

Ena največjih socialnih zaslug, ki si jih je pridobila zadruga je nakup posestva barona Locatellija (123 njiv), katerega je parcelirala in prodaja domačinom ter tako preprečila, da ni prišlo premoženje v tuje roke. In mislim, da marsikdo izmed zadrugašnikov ne bi imel še danes lastnega doma, ako ni bilo hranilnice in posojilnice v Šempetru.

Ogrsko zadrugaštvo. Iz Ungarische Jahrbücher posnemamo, da je zadrugaštvo na Ogrskem tudi po polomu lepo razvito. Zadruga zveza »Országos Központi Hitelvévőterület« razpolaga z glavnico 150 milijonov ogrskih kron.

Absolvent državne dvorazredne trgovske šole v Ljubljani, z najboljšimi izpričevali, išče službe.

Ponudbe sprejema iz prijaznosti »Zadruga Zveza« v Gorici.

Hranilnica in posojilnica v Oseku bo imela svoj **REDNI OBČNI ZBOR** dne 24. septembra 1922 ob 3. uri popoldne v župnišču s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Volitev načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računa za leto 1921.
4. Slučajnosti.

K udeležbi vabi

Odbor.

Kotiček za čebelarje.

VAŽNOST ČEBELARSTVA ZA LJUDSKO BLAGOSTANJE.

Spisal Anton Jerkič.

Važnost čebeloreje se vobče ne upošteva v isti meri kakor zasluži. V mnogih slučajih se smatra celò za zabavo ali igračo, mesto da bi se resno poprijela in gojila, ker poleg nedolžne zabave poplača obilo trud in glavnic, ki se založi, se gotovo boljše obrestuje kakor pri drugih panogah kmetijstva.

Brezdvomno je pri nas največ ljudi, ki ne vedò drugega o čebelarstvu nego to, da daje med in vosk; nahajajo pa se med nami celò taki, ki naravnost sovražijo čebelo, češ, da pika in da je tudi drugače škodljiva.

Čebelno pikanje pa ni nikak vzrok, da bi čebelo sovražili. Saj redimo tudi psè, med katerimi mnogi grizejo, ali konje, med katerimi se nahajajo tudi taki, ki koljejo in bijejo. Vendar radi tega se reja teh koristnih živali ne opušča.

Nekateri trdijo, da razgrize čebela trtno jagodo in da ji izpije sok, dasi je znanstveno dokazano, da ni zmožna s svojimi šibkimi grizali načeti jagode, pač pa delata to osa in sršen.

Zvabljen po sladkem soku, okoristi se pri tem tudi čebela. Sicer pa bi se jagoda izpraznila tudi brez nje, za to poskrbè že drugi sladkosnedneži. Ako so vobče taki krivi nazori vredni vse graje, kakšen vtis nam more napraviti šele kmetovalec, ki je dolžan največjo hvaležnost čebelici, (kar hočem pozneje dokazati), ako zavzema sovražno stališče proti svoji neprecenljivi dobrotnici!? (Poznam kmetovalca v tržaški okolici, ki pobija čebele, ako jih zasači na grozdju).

Ravno kmetovalec bi se moral z vso vnemo poprijeti čebelarstva, ker mu donaša neposredno in posredno korist. Neposredna korist so roji, med in vosk. Vse to donaša lep dobiček. Mnogo večji od neposrednega donosa je pa posredni dobiček, ki ga donša čbelica poljedelstvu z oplojevanjem cvetja in povzroča s prenašanjem cvetnega prahu prepotrebno križanje v oplojevanju. Glavni deli cveta z ozirom na razvoj sadu in pešk so: pestič in prašniki. Prašniki vsebujejo oplojevalno seme, ki obstoji v cvetnem prahu. Da nastane plod, mora dospeti cvetni prah v brazdo najvišjega pestičevega dela. Vsled vlažnosti iste in pospeševan po toploti, vskljuje in pogrezne nežne nitke v plodnico. S tem je oploditev dokončana in sad se prične razvijati.

Ob ugodnem vremenu pospešuje sicer tudi veter prenašanje cvetnega prahu do pestičevih brazd, toda ob vlažnem vremenu se navzame cvetni prah

vlage, se strdi in veter ga vsled tega ne more prenašati. Posledica temu je, da se oploditev ne more izvršiti in sadje izostane. Ako pa dopuščajo čbelicam vremenske razmere ob vlažnem vremenu le kratek ugoden čas, izkoristijo ga v to, da polizejo po cvetju sladki nektar in se obložijo s cvetnim prahom, ki ga donšajo na svoj dom na zadnjili dveh nožicah v podobi dveh malih, enako velikih in težkih hlebkov. Pri obletanju cvetja nabere se na kosmatem čbeličnem životku cvetni prah, ki pada od njih na prašnike in od teh v brazde. S tem pospešuje čbela oplojevanje cvetov.

Opisano oplojevalno službo vršijo tudi čmrlji, sršeni, ose i. t. d., ki tudi obiskujejo rastline in cvetje, a nikakor ne v isti meri kakor čbelice, ker jih je ravno pomladi, ko nastopi najvažnejši čas oplojevanja, zelo malo. Le pičlo število njihovih samic namreč prezimuje in te si morajo šele napraviti gnezdo, predno se pričnò razmnoževati. Tudi jih je v primeri s čbelami le neznatno število. Vsak umen čbelar prezimuje pa le mnogoštevilne čbelne družine in se trudi, da se ravno spomladi, ko je vsa priroda v cvetju, čimveč možno razmnožijo, da izkoristijo najprimernejši letni čas za nabiranje medu.

Naravno je tedaj, da igrajo mnogobrojne čbelice glavno in navažnejšo vlogo pri cvetnem oplojevanju. Radi tega zaslužijo večjega uvaževanja. V kaki tesni zvezi je čebelarstvo s sadjerejo, naj pove sledeča resnična dogodbica.

Nekateri Nemci so se naselili na južno vzhodno od Nove Zelandije (pri Avstraliji) ležečih Santanskih otokih, kjer so nasadili sadnega drevja, ki se je sijajno razvijalo in bujno cvetelo ali nikoli ni imelo sadja. Radi tega so začeli sekati sadno drevje v prepričanju, da je zanj tamkajšnje podnebje neugodno. Slučajno se je začel neki naseljenec baviti s čebelorejo. In glej, že isto leto rodilo je njegovo in sosedno drevje obilo sadja in s tem je bilo dokazano, da doslej ni bilo tam žuželk, ki bi oplojevale cvetje. Po tej izkušnji razširilo se je na otoku čebelarstvo v blagor vseh naseljencev.

Iz katerega vzroka pa niso pridelovali tamkajšnji naseljenci sadja? Na onih otokih je zelo vlažno podnebje. Vsled tega se cvetni prah strdi in veter ga ne more prenašati na cvetje, vsled česar ostane neoplojeno.

Da prispeva čbelica mnogo k izboljšanju človeškega blagostanja, je vsestransko dokazano. Poleg tega nudi nam mnogo nedolžne zabave in razvedrila.

Čebelni panj je učilnica, katero naj bi ljudje proučevali. Velezanimivo je opazovati čebelno družino, (Konec na platnicah.)

s kako v nemo se trudi vsak njen ud za skupno blaginjo. Vse čebele se pokorijo nesebično zakonu in odredbam splošnosti, da si nimajo pričakovati nikake odlike razen one, katero jim nudi mati narava. Ako opazujemo pozornost neumorno vrvenje in snovanje čebelne družine, privede nas to opazovanje do meje, kjer nehja naše razumevanje in tako nas vodi ta živalica do spoznanja neke nadnaravné in nevidne moči, ki vodi z največjo modrostjo vse stvarstvo.

Delavnost in pridnost sta najboljši vzgojevalni sredstvi k pravosti, kakor je nasprotno lenoba začetek vsega zla.

Obče znano je, da so pravi čebelarji dobri ljudje. Naravno, ker čebeloreja je nekaj tako čistega in plemenitega, da se zlobne duše ne morejo z njo baviti. Čebelarstvo upliva na lenega, da postane priden gospodar. Marsikdo, ki je tratil prej zlati čas s popivanjem, praznim kvantanjem in igranjem po gostilnah, pustil je vse te nelepe in zdravjekvarne razvade, ko se je poprijel čebelarstva in gotovo je, da se počuti srečnejšega in z njim tudi njegova družina. Zato svetujem vsem svojim po napredku hrepenečim sorodnikom, naj se začnejo baviti s čebelorejo posebno tam, kjer je dobra paša, a pomanjkanje če-

belarjev in gotovo se ne bo nihče kesal, ako si je prisvojil za to potrebnega znanja.

Čebelica nežna, ti čudežna stvar,
gojiti te hočem z ljubavjo vsakdar.
V družbi se tvoji najbolj razvedrim
in misli se mučnih pri tebi znehim
Red, snaga, marljivost, ki diči tvoj rod,
naseli se tudi med nami povsod!

Čebelarsko poskuševališče na Škotskem. Na otokih Shetland je škotska uprava ustanovila veliko čebelarno za gojitev čistokrvnih in zdravih, krepkih matič.

LISTNICA UREDNISTVA.

Radi raznih neprilik smo se z avgustovo številko »Gosp. lista« precej zakasnili. Naj nam naši čitatelji in naročniki blagohotno oprostite. Poskrbeli bomo, da bo številka za mesec september izšla do konca meseca. — V današnji številki priobčujemo članek dr. Besednjaka o »Izmenjavi za družnega denarja«. Ker je zelo aktualen, opozarjamo nanj še posebno. — Zadruga po deželi prosimo ponovno, da nam kaj poročajo o svojem delovanju.

Kostolomnica (suhač) pri kravah.

Prah za krave BOVIN

Preizkušeni prah proti kostolomnici (sušcu), za uzbujanje teka, za poboljšanje mleka i. t. d. Ako pridenemo ta prah vsak dan pri napajanju ostanejo krave bolj zdrave in se jih v splošnem obvaruje mnogih bolezni, ki bi se utegnile pojaviti vsled slabe prehrane.

Pri vsakem napoju se prida 1—2 žlici praha. Dobi se v lekarni **Dr. R. Stangera v Lovrani (Istra)**. Zavoj 1 kg stane 6 lir! 4 1/2 kg po pošti 30 lir.

JOSIP KERŠEVANI, mehanik in puškar v Gorici, Stolni trg 9

naznanja si, občinstvu da mu je na novo došla velika množina blaga iz svetovno znanih tovarov. Novo došlo blago prodajam po jako znižanih cenah. Na pr. šivalne stroje Orig. Mundlos, Pfaff, Gritzner, Adler, Neuman, Afrana in Winselmann. Posebno opozarjam cenj. šivilje in neveste na strokovni poduk za umetno vezanje in krpanje, katerega dajam brezplačno.

Dvokolesa: Orig. Puch, Orig. Stirla, Orig. Start, Waffner, Regent, Kosmos, Helical in mala motorna kolesa. Velika izbira pušk, samokresov, patron, dinamičnih patron, smodnik za razstreljevanje kamnov in za lovec, ter potrebščine za zgoraj omenjene premete.

Lastna delavnica in popravilnica Stolni trg, številka 3.

Z jamstvom prodajam šivalne stroje, dvokolesa in puške tudi na mesečne obroke. Za točno, solidno postrežbo in konkurenčno ceno jamči

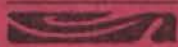
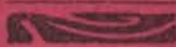
JOSIP KERŠEVANI mehanik in puškar.

Katoliško Tiskovno

:-: :-: Društvo :-: :-:

vpisana z a d r u g a z o m e j e n i m j a m s t v o m

 v G O R I C I

priporoča vsem zadrugam
in zadrugarjem svojo :-:

Knjigarno v Gorici

Via Carducci 2 (v Montovi hiši)

Prodaja na drobno in na
debelo pisarniške in šolske
potrebščine, tiskovine za
občinske in druge urade.

Naročite MLADIKO, edini naš družinski eposlovni ist!